

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 20. januára 2016*

„Odvolanie — Hospodárska súťaž — Kartely — Článok 101 ods. 1 ZFEÚ — Trh výkonových transformátorov — Ústna dohoda o rozdelení trhov („Džentlmenská dohoda“) — Obmedzenie hospodárskej súťaže ‚z hľadiska cieľa‘ — Prekážky vstupu — Domnienka účasti na protiprávnom karteli — Pokuty — Usmernenia k metóde stanovovania výšky pokút (2006) — Bod 18“

Vo veci C-373/14 P,

ktorej predmetom je odvolanie podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, podané 31. júla 2014,

Toshiba Corporation, so sídlom v Tokiu (Japonsko), v zastúpení: J. MacLennan, solicitor, A. Schulz, Rechtsanwalt, J. Jourdan a P. Berghe, advokáti,

odvolateľka,

ďalší účastník konania:

Európska komisia, v zastúpení: F. Ronkes Agerbeek, J. Norris-Usher a K. Mojzesowicz, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovaná v prvostupňovom konaní,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predsedníčka prvej komory R. Silva de Lapuerta, vykonávajúca funkciu predsedníčky druhej komory, sudcovia J. L. da Cruz Vilaça (spravodajca), A. Arabadžiev, C. Lycourgos a J.-C. Bonichot,

generálny advokát: M. Wathelet,

tajomník: L. Hewlett, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 29. apríla 2015,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 25. júna 2015,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: angličtina.

Rozsudok

- 1 Svojím odvolaním Toshiba Corporation (ďalej len „Toshiba“) navrhuje zrušenie rozsudku Všeobecného súdu Európskej únie Toshiba/Komisia (T-519/09, EU:T:2014:263, ďalej len „napadnutý rozsudok“), ktorým Všeobecný súd zamietol jej žalobu na zrušenie rozhodnutia Európskej komisie K(2009) 7601 v konečnom znení zo 7. októbra 2009, týkajúceho sa konania o uplatnení článku 81 ES (vec COMP/39.129 – Výkonové transformátory) (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

Právny rámec

- 2 Článok 23 ods. 2 písm. a) nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 [ES] a 82 [ES] (Ú. v. ES L 1, 2003, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205) znie takto:

„Komisia môže rozhodnutím uložiť podnikom alebo združeniam podnikov pokuty, keď úmyselne alebo z nedbalosti:

a) porušujú článok 81 [ES] alebo článok 82 [ES]...

...“

- 3 Bod 4 usmernení k metóde stanovenia pokút uložených podľa článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003 (Ú. v. EÚ C 210, 2006, s. 2, ďalej len „usmernenia z roku 2006“) stanovuje:

„... Je potrebné stanoviť pokuty v takej výške, ktorá by mala odstrašujúci účinok, a to nielen s cieľom sankcionovať konkrétne podniky (špecifický odstrašujúci účinok), ale aj s cieľom odradiť ostatné podniky od konania, alebo od pokračovania v konaní, ktoré je v rozpore s článkami 81 [ES] a 82 [ES] (všeobecný odstrašujúci účinok).“

- 4 Bod 13 usmernení z roku 2006 stanovuje:

„Pri stanovení základnej výšky uloženej pokuty bude Komisia vychádzať z hodnoty predaja tovaru alebo služieb podniku, s ktorými porušenie priamo alebo nepriamo súvisí v príslušnej geografickej oblasti v rámci [Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP)]. Komisia obvykle použije na výpočet hodnotu predaja podniku počas posledného celého roku, v ktorom sa podnik podieľal na porušení...“

- 5 Podľa bodu 18 usmernení z roku 2006:

„Ak porušenie presiahne územie [EHP] (napríklad v prípade medzinárodných kartelov), príslušný predaj podniku vo vnútri EHP nemusí primeraným spôsobom odrážať podiel každého podniku na porušení. Takáto situácia môže nastať napríklad v súvislosti s celosvetovými dohodami o rozdelení trhu.

Za takýchto okolností, s cieľom zohľadniť agregovaný objem príslušných predajov v EHP a relatívny podiel každého podniku na porušení, Komisia môže posúdiť celkový objem predaja tovaru alebo služieb súvisiacich s porušením v dotknutej geografickej oblasti (rozľahlejšej ako EHP), určiť podiel predaja každého podniku podieľajúceho sa na porušení na tomto trhu a aplikovať tento podiel na agregovaný objem predajov týchto podnikov vo vnútri EHP. Výsledok tohto výpočtu sa bude považovať za hodnotu predaja na účely stanovenia základnej výšky pokuty.“

Okolnosti predchádzajúce sporu a sporné rozhodnutie

- 6 Odvetvie, o ktoré ide v prejednávanej veci, je odvetvím, ktoré sa týka výkonových transformátorov, autotransformátorov a derivačných reaktorov s rozsahom napätia 380 kV a viac. Výkonový transformátor je hlavný elektrický komponent, ktorého funkciou je znižovať alebo zvyšovať napätie v elektrickom obvode.
- 7 Toshiba je japonská spoločnosť činná hlavne v troch oblastiach činnosti: digitálne výrobky, elektronické prístroje a súčiastky, ako aj infraštruktúrne systémy.
- 8 Pokiaľ ide o činnosti tejto spoločnosti v odvetví výkonových transformátorov, počas obdobia zohľadňovaného Komisiou pri jej vyšetrení, teda od 9. júna 1999 do 15. mája 2003, treba rozlišovať dve fázy. Od 9. júna 1999 do 30. septembra 2002 bola Toshiba aktívna v tomto odvetví prostredníctvom svojej pobočky Power System Co. Od 1. októbra 2002 bola činnosť žalobkyne vykonávaná prostredníctvom TM T&D, spoločného podniku Toshiba a Mitsubishi Electric, v ktorom tieto dva podniky spojili svoju výrobu výkonových transformátorov.
- 9 Dňa 30. septembra 2008 sa Komisia rozhodla začať konanie týkajúce sa trhov výkonových transformátorov. Oznámenie o námietkach bolo prijaté 20. novembra 2008. Toshiba naň odpovedala 19. januára 2009. Vypočutie sa uskutočnilo 17. februára 2009.
- 10 Komisia sporným rozhodnutím konštatovala, že spoločnosť Toshiba sa od 9. júna 1999 do 15. mája 2003 zúčastnila zakázaného kartelu pokrývajúceho celé územie EHP a Japonska. Kartel spočíval v ústne uzavretej dohode medzi európskymi výrobcami a japonskými výrobcami výkonových transformátorov, ktorej predmetom bolo vzájomné rešpektovanie trhov na územiach každej z týchto dvoch skupín výrobcov transformátorov a upustenie od predaja na nich (ďalej len „džentlmenská dohoda“).
- 11 Komisia kvalifikovala džentlmenskú dohodu ako „obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa“. V bodoch 165 až 169 sporného rozhodnutia táto inštitúcia preskúmala a potom odmietla tvrdenie niektorých podnikov, ktorých sa týka predmetné konanie, podľa ktorého kartel nemal dosah na hospodársku súťaž, keďže japonskí a európski výrobcovia si navzájom nekonkurovali z dôvodu neprekonateľných prekážok vstupu na trh EHP.
- 12 Pokiaľ ide o organizáciu zavedenú džentlmenskou dohodou, Komisia uviedla, že každá skupina výrobcov musela určiť podnik, ktorý bude vykonávať funkciu tajomníka. Tiež konštatovala, že dohoda o rozdelení trhu bola doplnená dohodou o oznamovaní verejných obchodných súťaží tajomníkovi každej skupiny, pochádzajúcich z územia druhej skupiny, a to na účely ich pridelenia.
- 13 Okrem toho Komisia konštatovala, že počas relevantného obdobia, teda od 9. júna 1999 do 15. mája 2003, sa podniky stretávali raz alebo dva razy ročne. Tieto stretnutia sa konali v Malage (Španielsko) od 9. do 11. júna 1999, Singapore 29. mája 2000, Barcelone (Španielsko) od 29. októbra od 1. novembra 2000, Lisabone (Portugalsko) 29. a 30. mája 2001, Tokiu 18. a 19. februára 2002, vo Viedni (Rakúsko) 26. a 27. septembra 2002 (ďalej len „stretnutie vo Viedni“) a v Zürichu (Švajčiarsko) 15. a 16. mája 2003 (ďalej len „stretnutie v Zürichu“). Podľa Komisie tieto stretnutia slúžili najmä na potvrdenie džentlmenskej dohody.
- 14 Vzhľadom na všetky tieto úvahy Komisia konštatovala, že Toshiba porušila článok 81 ES a článok 53 Dohody o európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992 (Ú. v. ES L 1, 1994, s. 3), a v dôsledku toho uložila tejto spoločnosti pokutu vo výške 13,2 milióna eur. Spoločnosť TM T&D a Mitsubishi Electric sa sporné rozhodnutie netýkali.

Konanie pred Všeobecným súdom a napadnutý rozsudok

- 15 Návrhom doručeným do kancelárie Všeobecného súdu z 23. decembra 2009 Toshiba podala žalobu o neplatnosť proti spornému rozhodnutiu, pričom uviedla štyri žalobné dôvody.
- 16 Keďže Všeobecný súd všetky tieto žalobné dôvody zamietol, vyhlásil žalobu za nedôvodnú v plnom rozsahu.

Návrhy účastníkov konania pred Súdnym dvorom

- 17 Toshiba navrhuje, aby Súdny dvor:
- v prvom rade zrušil napadnutý rozsudok, ako aj sporné rozhodnutie,
 - subsidiárne vrátil vec na rozhodnutie Všeobecného súdu a
 - zaviazal Komisiu na náhradu trov prvostupňového konania a konania o odvolaní.
- 18 Komisia navrhuje, aby Súdny dvor:
- zamietol odvolanie a
 - zaviazal spoločnosť Toshiba na náhradu trov tohto konania.

O odvolaní

O prvom odvolacom dôvode

Argumentácia účastníkov konania

- 19 Toshiba vo svojom prvom žalobnom dôvode, ktorý sa týka bodov 230 a 231 napadnutého rozsudku, tvrdí, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď kvalifikoval džentlmenskú dohodu ako „obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa“, pričom v tejto súvislosti vychádzal z existujúceho vzťahu potenciálnej konkurencie medzi japonskými a európskymi výrobcami. Keďže však účastníci kartelu neboli potenciálnymi konkurentmi, Všeobecný súd nemohol dospieť k záveru o existencii obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa. Podľa spoločnosti Toshiba Všeobecný súd vyvodil neprávom existenciu takéhoto potenciálneho konkurenčného vzťahu v prvom rade z neexistencie neprekonateľných prekážok vstupu na trh EHP a v druhom rade zo samotnej existencie džentlmenskej dohody.
- 20 Pokiaľ ide o neexistenciu neprekonateľných prekážok vstupu na trh EHP, Toshiba tvrdí, že toto kritérium nie je vhodné na preukázanie existencie potenciálne konkurenčného vzťahu medzi japonskými a európskymi výrobcami. Na tieto účely mal Všeobecný súd v predmetnom prípade preukázať, že japonskí výrobcovia mali reálne a konkrétne možnosti vstúpiť na trh EHP a že takýto vstup by pre nich predstavoval hospodársky životaschopnú stratégiu. V predmetnom prípade charakteristika a fungovanie trhu výkonových transformátorov spôsobovali hospodársku nerentabilnosť akéhokoľvek vstupu na trh EHP.

- 21 Pokiaľ ide o džentlmenskú dohodu, Toshiba uvádza, že Všeobecný súd, opierajúc sa o jej existenciu ako o dôkaz o potenciálnej hospodárskej súťaži medzi japonskými a európskymi výrobcami, stanovil nevyvrátiteľnú domnienku, podľa ktorej keď dva podniky uzatvorí akúkoľvek dohodu, automaticky sú považované za potenciálnych konkurentov, takže Komisia už nemá v tejto súvislosti žiadnu dôkaznú povinnosť.
- 22 Komisia sa domnieva, že by sa výhrady odvolateľky mali zamietnuť ako nedôvodné.

Posúdenie Súdny dvorom

- 23 V bode 228 napadnutého rozsudku Všeobecný súd konštatoval, že Komisia správne rozhodla, že dohoda, akou je džentlmenská dohoda, keďže je dohodou o rozdelení trhov, musí byť kvalifikovaná ako „obmedzenie z hľadiska cieľa“.
- 24 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že na to, aby sa na dohodu vzťahoval zákaz uvedený v článku 101 ods. 1 ZFEÚ, musí mať „za cieľ alebo následok“ vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci spoločného trhu. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora od rozsudku LTM (56/65, EU:C:1966:38) vedie alternatívna povaha tejto podmienky, v ktorej sa nachádza spojka „alebo“, v prvom rade k potrebe posúdiť samotný predmet dohody (rozsudok ING Pensii, C-172/14, EU:C:2015:484, bod 30).
- 25 Keď sa teda dokáže protisúťažný cieľ dohody, nie je potrebné skúmať jej následky na hospodársku súťaž (pozri v tomto zmysle rozsudky T-Mobile Netherlands a i., C-8/08, EU:C:2009:343, body 28 a 30, a GlaxoSmithKline Services a i./Komisia a i., C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610, bod 55).
- 26 Pokiaľ ide o kvalifikáciu praktiky ako obmedzenie z hľadiska cieľa, z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že niektoré druhy koordinácie medzi podnikmi zahŕňajú dostatočný stupeň škodlivosti voči hospodárskej súťaži na to, aby bolo možné dospieť k záveru, že skúmanie ich účinkov nie je nevyhnutné (rozsudok ING Pensii, C-172/14, EU:C:2015:484, bod 31). Táto judikatúra je postavená na tom, že určité formy koordinácie medzi podnikmi možno považovať za škodlivé pre riadne fungovanie hospodárskej súťaže už z dôvodu ich samotnej povahy (rozsudok CB/Komisia, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 50).
- 27 V judikatúre Súdneho dvora je takisto ustálené, že na účely posúdenia, či určitá dohoda medzi podnikmi má dostatočný stupeň škodlivosti na to, aby sa mohla považovať za „obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa“ v zmysle článku 101 ods. 1 ZFEÚ, je potrebné sústrediť sa na obsah týchto ustanovení, na ciele, ktoré sa majú dosiahnuť, ako aj na hospodársky a právny kontext, do ktorého patrí (rozsudok ING Pensii, C-172/14, EU:C:2015:484, bod 33).
- 28 Súdny dvor teda už rozhodol, že dohody o rozdelení trhov predstavujú obzvlášť závažné porušenia hospodárskej súťaže (pozri v tomto zmysle rozsudky Solvay Solexis/Komisia, C-449/11 P, EU:C:2013:802, bod 82, a YKK a i./Komisia, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, bod 26). Súdny dvor takisto dospel k záveru, že dohody, ktorých cieľom je rozdelenie trhov, majú sami osebe cieľ obmedzujúci hospodársku súťaž a spadajú do kategórie dohôd výslovne zakázaných článkom 101 ods. 1 ZFEÚ, ale že takýto cieľ nemôže byť odôvodnený prostredníctvom analýzy hospodárskeho kontextu, do ktorého predmetné protisúťažné konanie patrí (rozsudok Siemens a i./Komisia, C-239/11 P, C-489/11 P a C-498/11 P, EU:C:2013:866, bod 218).
- 29 Pokiaľ teda ide o takéto dohody, analýza hospodárskeho a právneho kontextu, do ktorého patrí praktika, sa môže obmedzovať na to, čo sa zdá ako nevyhnutné minimum na účely záveru o existencii obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa.

- 30 V predmetnom prípade Toshiba tvrdí, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď kvalifikoval džentlmenskú dohodu ako „obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa“ bez toho, aby predtým overil, či prípadný vstup na trh EHP predstavuje pre japonských výrobcov ekonomicky rentabilnú stratégiu.
- 31 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že Všeobecný súd skúmal argument spoločnosti Toshiba, podľa ktorého džentlmenská dohoda nebola takej povahy, že by obmedzovala hospodársku súťaž v rámci EHP, keďže európski a japonskí výrobcovia neboli konkurentmi na európskom trhu. Práve v tomto kontexte Všeobecný súd konštatoval na jednej strane v bode 230 napadnutého rozsudku, že keďže článok 101 ZFEÚ sa týkal aj potenciálnej konkurencie, džentlmenská dohoda mohla obmedziť hospodársku súťaž, a to s výnimkou situácie, ak by existovali neprekonateľné prekážky vstupu na európsky trh, vylučujúce akúkoľvek potenciálnu konkurenciu zo strany japonských výrobcov.
- 32 Na druhej strane v bodoch 232 a 233 napadnutého rozsudku Všeobecný súd uviedol, že tieto prekážky nemožno považovať za neprekonateľné, čo bolo preukázané okolnosťou, že Hitachi prijalo projekty pochádzajúce od zákazníkov nachádzajúcich sa v Európe.
- 33 Všeobecný súd takisto v bode 231 napadnutého rozsudku konštatoval, že džentlmenská dohoda predstavovala „silnú indíciu existencie konkurenčného vzťahu“ medzi dvoma kategóriami výrobcov, čo, ako uviedol generálny advokát v bode 100 návrhov, predstavuje relevantný prvok hospodárskeho a právneho kontextu.
- 34 Analýza na účely určenia, že obmedzenie z dôvodu svojej povahy z hľadiska cieľa predstavuje porušenie článku 101 ods. 1 ZFEÚ, ktorú takto vykonal Všeobecný súd, je v súlade s kritériami stanovenými v bodoch 24 až 29 tohto rozsudku bez toho, aby bola potrebná podrobnejšia analýza ekonomického a právneho kontextu.
- 35 V každom prípade treba konštatovať, že v rozsahu, v akom Toshiba tvrdí, že Všeobecný súd sa neprávom domnieval, že prekážky vstupu na európsky trh neboli neprekonateľné a že v dôsledku toho existovala potenciálna hospodárska súťaž medzi európskymi a japonskými výrobcami na tom istom trhu, takéto argumenty kritizujú posúdenie skutkových okolností, ktoré vykonal Všeobecný súd a ktoré v prípade neexistencie ich zjavného skreslenia a s výhradou analýzy, ktorá sa vykoná v rámci druhého odvolacieho dôvodu v tomto rozsudku, nepodlieha preskúmaniu Súdnym dvorom v rámci konania, v ktorom prejednáva odvolanie.
- 36 Prvý odvolací dôvod spoločnosti Toshiba sa v dôsledku toho musí zamietnuť.

O druhom odvolacom dôvode

Argumentácia účastníkov konania

- 37 Vo svojom druhom odvolacom dôvode, ktorý mieri proti záverom Všeobecného súdu uvedeným v bode 233 napadnutého rozsudku, Toshiba tvrdí, že Všeobecný súd skreslil obsah listu Hitachi. Podľa spoločnosti Toshiba totiž, hoci Hitachi len predložila všeobecné vyhlásenie, ktorým už nespochybňovala existenciu džentlmenskej dohody, Všeobecný súd z toho vyvodil, že táto spoločnosť priznala, že prijala pre svoje transformátory tri projekty pochádzajúce od európskych zákazníkov.
- 38 Bez takéhoto skreslenia významu listu spoločnosti Hitachi by Všeobecný súd nemohol dospieť k záveru, že prekážky vstupu na trh EHP neboli neprekonateľné, takže v predmetnom prípade porušenie článku 101 ods. 1 ZFEÚ nemohlo byť konštatované.
- 39 Komisia navrhuje tento odvolací dôvod zamietnuť.

Posúdenie Súdny dvorom

- 40 Treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora len Všeobecný súd má právomoc konštatovať a zisťovať skutkový stav a v zásade skúmať dôkazy, ktoré uznal na preukázanie tohto skutkového stavu. Pokiaľ totiž boli tieto dôkazy riadne získané a boli rešpektované všeobecné právne zásady a procesné pravidlá uplatniteľné v oblasti dôkazného bremena a dokazovania, jedine Všeobecnému súdu prislúcha posúdiť hodnotu, ktorú treba priznať dôkazom, ktoré mu boli predložené. Toto posúdenie, s výnimkou prípadu skreslenia týchto dôkazov, teda nepredstavuje právnú otázku, ktorá by sama osebe podliehala preskúmaniu Súdny dvorom.
- 41 Na to, aby mohol Súdny dvor konštatovať skreslenie, musí toto skreslenie zjavne vyplývať z listín založených v spise bez toho, aby bolo potrebné vykonať nové posúdenie skutkového stavu a dôkazov.
- 42 Ako uviedol generálny advokát v bode 108 svojich návrhov, z preskúmania listu spoločnosti Hitachi nevyplýva, že by Všeobecný súd skreslil skutkový stav, ktorý z listu vyplynul.
- 43 Spoločnosť Hitachi sa totiž vo svojom liste neobmedzuje na neprotestovanie v súvislosti s existenciou džentlmenskej dohody, ako tvrdí Toshiba. Naopak, zo znenia listu spoločnosti Hitachi vyplýva, že táto spoločnosť súhlasila so „závermi [Komisie] týkajúcimi sa existencie a rozsahu džentlmenskej dohody, tak ako to predostrela oznámenie o výhradách“. Treba uviesť, podobne ako to urobil generálny advokát v tom istom bode 108 svojich návrhov, že otázku prijatia troch zmlúv spoločnosťou Hitachi v EHP Komisia už riešila v oznámení o výhradách.
- 44 Z toho vyplýva, že výklad Všeobecného súdu v bode 233 napadnutého rozsudku nepredstavuje v žiadnom prípade zjavné skreslenie listu spoločnosti Hitachi.
- 45 V každom prípade, aj keby Všeobecný súd skreslil obsah listu Hitachi, nemohlo by to spochybniť záver, podľa ktorého Komisia z právneho hľadiska dostatočne preukázala, že prekážky vstupu na európsky trh neboli neprekonateľné.
- 46 Tento záver totiž nie je založený výlučne na vyhláseniach spoločnosti Hitachi, uvedených v bode 37 tohto rozsudku, ale aj na iných prvkoch. Takto teda na jednej strane Všeobecný súd uviedol v bode 225 napadnutého rozsudku, že Komisia vysvetlila v bode 168 sporného rozhodnutia dôvody, pre ktoré prekážky vstupu na trh neboli neprekonateľné, teda jednak, že kórejský podnik Hyundai nedávno vstúpil na európsky trh, a jednak, že japonskí výrobcovia zaznamenali značný predaj v Spojených štátoch amerických, pričom dotknuté podniky nepredložili žiadny dôkaz, ktorý by preukazoval, že prekážky vstupu na americký trh by boli veľmi odlišné od tých, ktoré bránia vstupu na európsky trh. Tieto konštatovania neboli odvolateľkou spochybnené v rámci tohto odvolania.
- 47 Na druhej strane v bode 231 napadnutého rozsudku Všeobecný súd rozhodol, že samotná existencia džentlmenskej dohody predstavuje argument vážne spochybňujúci dôveryhodnosť teórie obhajovanej žalobkyňou, podľa ktorej prekážky vstupu na európsky trh boli neprekonateľné. Ako totiž správne uviedol Všeobecný súd v tom istom bode, je len málo pravdepodobné, že by japonskí a európski výrobcovia uzatvorili dohodu o rozdelení trhu, keby sa nepovažovali prinajmenšom za potenciálnych konkurentov.
- 48 Vzhľadom na tieto úvahy musí byť druhý odvolací dôvod zamietnutý.

O treťom odvolacom dôvode

Argumentácia účastníkov konania

- 49 Tretí odvolací dôvod sa delí na tri časti. V prvej časti spoločnosť Toshiba jednak tvrdí, že napadnutý rozsudok je založený na protirečivom odôvodnení, pokiaľ ide o analýzu jej účasti na karteli, a jednak tvrdí, že Všeobecný súd sa dopustil skreslenia dôkazov, ktoré použil v tomto kontexte, teda zápisnice zo stretnutia vo Viedni, internej poznámky pána M. zo spoločnosti Fuji a vysvetľujúcej poznámky z tohto stretnutia pochádzajúcej od spoločnosti Fuji (ďalej spolu len „sporné dokumenty“). Podľa spoločnosti Toshiba, kým v bode 208 napadnutého rozsudku Všeobecný súd oprávnene konštatoval, že odvolateľka sa odmietla na stretnutí vo Viedni podieľať na ďalších stretnutiach po založení TM T&D, aj tak v bodoch 209 a 211 tohto rozsudku rozhodol, že účasť spoločnosti Toshiba na džentlmskej dohode stále vyvoláva pochybnosti v závislosti od toho, či TM T&D bola jej účastníkom, alebo nie. Všeobecný súd si teda protirečil, keďže jediným nejasným prvkom po stretnutí vo Viedni zostala nie účasť spoločnosti Toshiba ako samostatného podniku, ale účasť TM T&D na budúcich stretnutiach a na džentlmskej dohode.
- 50 Druhá časť týkajúca sa v podstate úvah uvedených v bodoch 213, 218 a 220 napadnutého rozsudku je založená na tom, že Všeobecný súd údajne nesprávne uplatnil kritérium „verejného dištancovania sa“, keďže tento súd sa opieral o to, že džentlmská dohoda bola potvrdená na stretnutí vo Viedni, a vylúčil tým akúkoľvek možnosť, že by sa spoločnosť Toshiba verejne dištancovala od tejto dohody počas uvedeného stretnutia. Všeobecný súd mal naopak z toho vyvodiť, že spoločnosť Toshiba sa odmietla zúčastňovať kartelu od stretnutia vo Viedni, pretože táto spoločnosť sa nezúčastnila na stretnutí v Zürichu.
- 51 V tretej časti Toshiba vytyka Všeobecnému súdu porušenie zásady osobnej zodpovednosti, keďže tento súd sa domnieval, že žalobkyňa sa aj naďalej zúčastňovala na karteli, a to aj po založení TM T&D, hoci po založení TM T&D sa Toshiba stiahla z predmetného trhu. V tejto súvislosti Toshiba spochybňuje najmä konštatovania Všeobecného súdu uvedené v bodoch 218 až 221 napadnutého rozsudku, keďže tento súd sa dopustil nesprávneho posúdenia, keď v podstate uviedol, že účasť žalobkyne na porušení až do stretnutia v Zürichu vyplývala z toho, že „ponechala ostatných účastníkov v tom, že ona sama alebo TM T&D sa bude naďalej zúčastňovať na džentlmskej dohode“, bez toho, aby konkrétne preskúmal prítomnosť spoločnosti Toshiba na tomto stretnutí.
- 52 Komisia sa domnieva, že tento odvolací dôvod sa musí zamietnuť.

Posúdenie Súdnym dvorom

– O prvej časti tretieho odvolacieho dôvodu

- 53 Pokiaľ ide v prvom rade o výhradu uvádzanú spoločnosťou Toshiba v rámci prvej časti tretieho odvolacieho dôvodu, založenú na rozporuplnosti odôvodnenia, treba konštatovať, že táto výhrada je založená na nesprávnom pochopení napadnutého rozsudku.
- 54 Je pravda, že Všeobecný súd v bode 208 napadnutého rozsudku pripustil na základe sporných dokumentov, že o individuálnej účasti spoločnosti Toshiba na džentlmskej dohode po stretnutí vo Viedni treba ešte rozhodnúť, z dôvodu založenia TM T&D. V bode 209 tohto rozsudku Všeobecný súd konštatoval v tejto súvislosti, že sporné dokumenty umožňovali vyvodiť, že počas stretnutia vo Viedni existovali „pochybnosti týkajúce sa budúcej účasti žalobkyne na džentlmskej dohode a pokračovania tejto dohody..., že budúce stretnutie by sa malo zrealizovať, aby sa počas neho mohla prediskutovať táto otázka“.

- 55 Na jednej strane, ako vyplýva z toho istého bodu 208, podniky zúčastnené na karteli dospeli k záveru, že už nie je záujem na pretrvávajúcej džentlmskej dohode bez účasti odvolateľky. Na druhej strane však bolo možné, aby Všeobecný súd konštatoval v bode 211 napadnutého rozsudku, že džentlmská dohoda a pravidlá oznamovania projektov, patriacich do tohto kartelu, boli potvrdené účastníkmi na stretnutí vo Viedni.
- 56 Z vyššie uvedeného vyplýva, že Všeobecný súd bez toho, aby si protirečil, mohol rozhodnúť v podstate v bode 213 napadnutého rozsudku, že nemožno zo sporných dokumentov vyvodit', že by sa zámer spoločnosti Toshiba dištancovať sa od džentlmskej dohody preukázal od stretnutia vo Viedni a bol jasne pochopený ostatnými účastníkmi tohto stretnutia, a to o to viac, že z týchto dokumentov takisto vyplýva, že o predĺženie kartelu by už viac nemusel byť záujem vzhľadom na význam, ktorý účastníci kládli účasti spoločnosti Toshiba na tomto karteli. V dôsledku toho treba zamietnuť prvú časť tretieho odvolacieho dôvodu v rozsahu, v akom sa týka protirečivého odôvodnenia napadnutého rozsudku.
- 57 Pokiaľ ide v druhom rade o argument týkajúci sa toho, že Všeobecný súd skreslil dosah sporných dokumentov, žiadnym spôsobom z nich nevyplýva, že Toshiba by odstúpila od džentlmskej dohody od stretnutia vo Viedni. Ako totiž konštatoval generálny advokát v bodoch 119 až 121 návrhov, na jednej strane z internej poznámky týkajúcej sa stretnutia vo Viedni, pochádzajúcej od pána M., zástupcu spoločnosti Fuji, vyplýva, že o účasti spoločnosti Toshiba na stretnutiach po založení TM T&D sa ešte musí rozhodnúť. Je pravda, že z vysvetľujúcej poznámky spoločnosti Fuji týkajúcej sa tohto stretnutia vyplýva, že „možnosť, že sa spoločnosť Toshiba bude zúčastňovať stretnutí po vytvorení spoločnosti TM T&D (zatiaľ čo Mitsubishi sa zúčastňovať nebude), spoločnosť Toshiba odmieta“. Uvedená poznámka však uvádza takisto, že „preto, lebo Mitsubishi sa ďalej nezúčastňuje týchto stretnutí, musí sa prijať rozhodnutie, aby sa vedelo, či bude spoločnosť TM T&D oprávnená zúčastňovať sa týchto stretnutí“.
- 58 Na druhej strane zo zápisnice zo stretnutia vo Viedni jasne vyplýva, že o otázke účasti spoločnosti Toshiba sa rozhodne na budúcich stretnutiach „relatívne rýchlo“ a že táto otázka musí predstavovať hlavný bod ďalšieho stretnutia. Nemožno teda dospieť k záveru, že by Všeobecný súd skreslil dôkazy, ktoré mal k dispozícii.
- 59 Preto sa nemožno domnievať, že odôvodnenie Všeobecného súdu by obsahovalo protirečenie alebo že by skreslilo dôkazy, ktoré mal k dispozícii. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti musí byť prvá časť tretieho odvolacieho dôvodu zamietnutá.

– O druhej časti tretieho odvolacieho dôvodu

- 60 Toshiba v druhej časti na podporu tretieho odvolacieho dôvodu vytýka v podstate Všeobecnému súdu, že nedospel k záveru, že sa dištancovala od džentlmskej dohody na stretnutí vo Viedni, napriek vyhláseniam, ktoré urobila na tomto stretnutí, a tomu, že táto spoločnosť sa už nezúčastnila na stretnutí v Zürichu.
- 61 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že stačí, aby Komisia preukázala, že dotknutý podnik sa zúčastnil na stretnutiach, na ktorých došlo k uzavretiu dohôd protisúťažnej povahy, bez toho, aby sa jasne vyjadril, že s predmetnými dohodami nesúhlasí. Ak sa preukáže účasť na takýchto stretnutiach, prináleží tomuto podniku, aby predložil dôkazy o tom, že jeho účasť na uvedených stretnutiach nemala protisúťažnú povahu, a to takým spôsobom, že preukáže, že svojim konkurentom oznámil, že sa týchto stretnutí zúčastnil z iných dôvodov ako oni (rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 81).

- 62 Na to, aby sa preukázalo, či sa podnik naozaj dištancoval, je práve pochopenie zámeru dotknutého podniku zo strany ostatných účastníkov kartelu rozhodujúce na posúdenie toho, či sa uvedený podnik chcel od protiprávnej dohody dištancovať (rozsudok Archer Daniels Midland/Komisia, C-510/06 P, EU:C:2009:166, bod 120).
- 63 V tomto kontexte treba uviesť, že pojem „verejné dištancovanie sa“ odráža skutkovú okolnosť, ktorej existenciu konštatuje Všeobecný súd v závislosti od jednotlivých prípadov, pričom zohľadňuje určitý počet zhôd a indícií, ktoré sú mu predložené, a následne vykoná celkové posúdenie všetkých relevantných dôkazov a indícií. Pokiaľ totiž boli tieto dôkazy riadne získané a boli dodržané všeobecné právne zásady a procesné pravidlá uplatňujúce sa v oblasti dôkazného bremena a vykonávania dôkazných prostriedkov, prislúcha samotnému Všeobecnému súdu posúdiť hodnotu, ktorú treba priznať predloženým dôkazom. Toto posúdenie, s výnimkou prípadu skreslenia týchto dôkazov, teda nepredstavuje právnu otázku, ktorá podlieha preskúmaniu Súdny dvorom (pozri v tomto zmysle rozsudok Comap/Komisia, C-290/11 P, EU:C:2012:271, bod 71).
- 64 V predmetnom prípade treba konštatovať, že v bode 208 napadnutého rozsudku Všeobecný súd najprv pripustil, pričom vychádzal z analýzy sporných dokumentov, že existovali pochybnosti týkajúce sa účasti spoločnosti Toshiba na porušení po stretnutí vo Viedni a že účastníci kartelu nemali záujem na pretrvávajúcej džentlmenskej dohode bez účasti odvolateľky.
- 65 Ďalej v bode 209 napadnutého rozsudku Všeobecný súd vyvodil zo sporných dokumentov, že otázka budúcej účasti spoločnosti Toshiba na karteli a jeho zachovanie budú predmetom diskusií počas budúceho stretnutia.
- 66 Nakoniec v bode 211 napadnutého rozsudku Všeobecný súd konštatoval, že zo sporných dokumentov vyplývalo, že podniky zúčastňujúce sa na stretnutí vo Viedni, medzi ktoré patrí Toshiba, potvrdili džentlmenskú dohodu a pravidlá oznamovania projektov patriace do tejto dohody.
- 67 Všeobecný súd na základe posúdenia dôkazov, a ako už bolo pripomenuté v bode 56 tohto rozsudku, preto dospel v bode 213 napadnutého rozsudku k záveru, že Toshiba sa nedištancovala s konečnou platnosťou od kartelu na stretnutí vo Viedni, najmä vzhľadom na potvrdenie pravidiel oznamovania projektov, ktoré boli stanovené v džentlmenskej dohode.
- 68 Preto treba dospieť k záveru, že v druhej časti tretieho odvolacieho dôvodu sa Toshiba snaží v podstate priviesť Súdny dvor k tomu, aby nahradil svojím posúdením dôkazov posúdenie, ktoré vykonal Všeobecný súd v napadnutom rozsudku.
- 69 V dôsledku toho, a keďže, ako bolo uvedené v bode 58 tohto rozsudku, skúmanie sporných dokumentov neodhalilo žiadne zjavné skreslenie, treba zamietnuť druhú časť tretieho odvolacieho dôvodu.
- O tretej časti tretieho odvolacieho dôvodu
- 70 V tretej časti tretieho odvolacieho dôvodu Toshiba v podstate tvrdí, že Všeobecný súd tým, že dospel k záveru o jej účasti na džentlmenskej dohode počas obdobia od stretnutia vo Viedni do stretnutia v Zürichu bez toho, aby overil, či sa odvolateľka naozaj zúčastnila na tomto stretnutí, Všeobecný súd porušil zásadu osobnej zodpovednosti.
- 71 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že účasť podniku na stretnutí, ktoré má protisúťažný cieľ, zakotvuje domnienku protiprávnej povahy tejto účasti, ktorú musí predmetný podnik vyvrátiť dôkazom o verejnom dištancovaní sa, ktoré musia ostatní účastníci kartelu v tomto zmysle vnímať (rozsudok Total Marketing Services/Komisia, C-634/13 P, EU:C:2015:614, bod 21).

- 72 V predmetnom prípade treba uviesť, že Všeobecný súd v bode 218 napadnutého rozsudku konštatoval, že výhrady odvolateľky, ktoré mali preukázať jej neúčast na karteli až do stretnutia v Zürichu, boli neúčinné.
- 73 Na účely tohto záveru vychádzal Všeobecný súd, pričom odkázal na príslušné posúdenie v bodoch 205 až 214 napadnutého rozsudku, z okolnosti, že Toshiba sa nedištancovala od kartelu na stretnutí vo Viedni a že počas tohto stretnutia sa dohodlo medzi účastníkmi, že budú diskutovať na ďalšom stretnutí, teda na stretnutí v Zürichu 15. a 16. mája 2003, o budúcej účasti odvolateľky na džentlmenskej dohode.
- 74 Toto konštatovanie je rozhodujúce, pretože ako vyplýva z bodu 66 tohto rozsudku, na stretnutí vo Viedni podniky, ktoré sa na ňom zúčastnili, medzi ktoré patrí aj Toshiba, potvrdili džentlmenskú dohodu, ako aj pravidlá oznamovania projektov patriace do tejto dohody.
- 75 Za týchto podmienok treba konštatovať, že Všeobecný súd sa nedopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď dospel k záveru, že to, či sa odvolateľka zúčastnila na stretnutí v Zürichu, bolo irelevantné na účely vyvodenia záveru o zachovaní jej účasti na karteli až do tohto posledného uvedeného stretnutia.
- 76 V dôsledku toho treba zamietnuť tretiu časť tretieho odvolacieho dôvodu.
- 77 Tretí odvolací dôvod sa preto zamietá ako celok.

O štvrtom odvolacom dôvode

Argumentácia účastníkov konania

- 78 Toshiba vo svojom štvrtom odvolacom dôvode týkajúcom sa určenia základnej výšky pokuty tvrdí, že Všeobecný súd neuplatnil správne bod 18 usmernení z roku 2006, najmä pokiaľ ide o pojem „dotknutá geografická oblasť (rozľahlejšia ako EHP)“. Hoci sa kartel týkal výlučne územia EHP a Japonska, Všeobecný súd zohľadnil, aby primerane odzrkadlil váhu jednotlivých účastníkov porušenia, podiely na celosvetovom trhu výrobcov výkonových transformátorov. Na druhej strane Toshiba v podstate tvrdí, že keďže cieľom protiprávneho kartelu bolo chrániť trhy EHP a Japonska, Všeobecný súd mal zohľadniť len podiely na trhu na týchto územiach na účely výpočtu základnej výšky pokuty.
- 79 Na rozdiel od úvah, ktoré Všeobecný súd uviedol v bode 276 napadnutého rozsudku, zohľadnenie podielov na trhu na celosvetovej úrovni je odôvodnené len v prípade neexistencie prekážok vstupu na trh v EHP. Vzhľadom na existenciu takýchto prekážok, ako to je v predmetnom prípade, totiž japonskí výrobcovia nemôžu dosiahnuť na tomto území podiely na trhu, ktoré by boli rovnocenné podielom, ktoré majú na celosvetovej úrovni.
- 80 Toshiba takisto tvrdí, že keďže každý geografický trh má svoje osobitosti, Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho posúdenia, keď dospel v bode 288 napadnutého rozsudku k záveru, že prijatá metóda bola takej povahy, že mohla zohľadniť „prípadné prekážky vstupu, ktoré mohli existovať v rôznych geografických segmentoch svetového trhu“.
- 81 Komisia navrhuje, aby bol tento odvolací dôvod zamietnutý.

Posúdenie Súdny dvorom

- 82 Toshiba sa vo svojom štvrtom odvolacom dôvode v podstate odvoláva na nesprávny výklad bodu 18 usmernení z roku 2006, keďže Všeobecný súd potvrdil analýzu Komisie, podľa ktorej v predmetnom prípade sa „dotknutá geografická oblasť (rozľahlejšia ako EHP)“, upravená v tomto ustanovení, môže vzťahovať nielen na územia EHP a Japonska, ale takisto na celý svet.
- 83 V prvom rade treba uviesť, že Komisia prijala usmernenia z roku 2006 v rámci uplatňovania pokút uložených na základe článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia (ES) č. 1/2003 s úmyslom zabezpečiť transparentnosť a objektívnu povahu jej rozhodnutí. Cieľom tohto ustanovenia je najmä zabezpečiť dostatočne odstrašujúci účinok pokuty, čo odôvodňuje zohľadnenie hospodárskej sily dotknutého podniku (rozsudok Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 142). Práve hľadanie tohto dostatočne odstrašujúceho účinku pokuty, zopakovaného v bode 4 usmernení z roku 2006, totiž odôvodňuje zohľadnenie finančnej sily sankcionovaného podniku (pozri v tomto zmysle rozsudky YKK a i./Komisia, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, bod 85, ako aj Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 143).
- 84 Preto Komisia musí v každom jednotlivom prípade posúdiť tak kontext, ako aj ciele, ktoré sleduje systém sankcií zavedený nariadením č. 1/2003, sledované dosahy na dotknutý podnik, najmä tým, že zohľadní obrat, ktorý odráža jeho skutočnú hospodársku situáciu počas obdobia, keď dochádzalo k porušeniu (pozri rozsudok Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 144).
- 85 V druhom rade treba pripomenúť, že bod 13 usmernení z roku 2006, týkajúci sa porušení, ktorých geografický rozsah neprekračuje EHP, stanovuje, že hodnota predajov, ktorá sa má použiť na určenie základnej výšky pokuty, ktorá sa má uložiť, je hodnota predajov tovarov alebo služieb, ktoré zrealizoval podnik v súvislosti s porušením. Tento bod má za cieľ vziať ako východiskový bod na výpočet pokuty uloženej podniku sumu, ktorá odráža hospodársku dôležitosť porušenia a relatívnu váhu tohto podniku na tomto porušení (pozri v tomto zmysle rozsudok Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia, C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 148).
- 86 Rovnako bod 18 usmernení z roku 2006, keď stanovuje výnimku z vymedzenia geografického sektora uvedeného v bode 13 tých istých usmernení, sleduje cieľ odzrkadliť čo najvhodnejším spôsobom silu a hospodársky význam podniku, ktorého sa týka porušenie, aby mala pokuta dostatočne odstrašujúcu povahu.
- 87 V predmetnom prípade výklad pojmu „dotknutá geografická oblasť (rozľahlejšia ako EHP)“, ktorý by zohľadňoval výlučne územia, ktorých sa týka protiprávny kartel, by bol v rozpore s cieľom uvedeným v bode 18 usmernení z roku 2006, ako aj s cieľom, ktorý je uvedený v článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003.
- 88 Ako to totiž Komisia tvrdí vo vyjadrení k žalobe, keby sa zohľadnili len predaje v EHP, Toshiba by unikla pokute, keďže táto spoločnosť nerealizovala predaj v EHP v priebehu referenčného roka použitého Komisiou. Okrem toho, aj keby sa zohľadnil predaj v Japonsku, takýto prístup by nezohľadnil to, že účastníci džentlmenskej dohody sú výrobcami výkonových transformátorov aktívnymi na celosvetovej úrovni. Ako totiž uviedol Všeobecný súd v bode 275 napadnutého rozsudku, „džentlmenská dohoda spôsobila, že celosvetový konkurenčný potenciál dotknutých podnikov nebol využitý v prospech trhu EHP“. Preto obmedzenie dotknutého geografického sektora na tieto dve územia by neodzrkadľovalo vhodným spôsobom význam podniku v karteli a nezabezpečilo by odstrašujúcu povahu pokuty.

- 89 Treba tiež uviesť, že ako konštatoval generálny advokát v bode 153 návrhov, zohľadnenie iba území Japonska alebo EHP by viedlo v podstate k odmeneniu účastníkov džentlmenskej dohody za to, že dodržali podmienky protiprávneho kartelu, ktorý práve stanovoval, že účastníci sa majú zdržať akéhokoľvek predaja na území druhej skupiny podnikov.
- 90 Vzhľadom na tieto úvahy treba dospieť k záveru, že Všeobecný súd sa nedopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď potvrdil v bodoch 282 a 292 napadnutého rozsudku metodológiu výpočtu základnej výšky pokút použítú v predmetnom prípade Komisiou.
- 91 Vzhľadom na vyššie uvedené treba zamietnuť štvrtý odvolací dôvod.
- 92 Zo všetkých vyššie uvedených úvah vyplýva, že treba zamietnuť odvolanie ako celok.

O trovách

- 93 Podľa článku 184 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, ak odvolanie nie je dôvodné, Súdny dvor rozhodne aj o trovách konania. Podľa článku 138 ods. 1 toho istého rokovacieho poriadku uplatniteľného na konanie o odvolaní na základe jeho článku 184 ods. 1 účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazat spoločnosť Toshiba na náhradu trov konania a Toshiba nemala úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazat ju na náhradu trov konania týkajúcich sa tohto odvolania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol a vyhlásil:

- 1. Odvolanie sa zamietá.**
- 2. Toshiba Corporation je povinná nahradiť trovy konania.**

Podpisy